

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı

**HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN BESTELEDİĞİ "HOCALI"
SENFONİK ŞİİRİ'NİN MÜZİKAL KARAKTER YÖNÜNDEN
ORKESTRAL İNCELEMESİ**

Muhammet Ali KARAAĞAÇLI

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2020

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı

HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN BESTELEDİĞİ "HOCALI"
SENFONİK ŞİİRİ'NİN MÜZİKAL KARAKTER YÖNÜNDEN
ORKESTRAL İNCELEMESİ

Muhammet Ali KARAAĞAÇLI

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2020

HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN BESTELEDİĞİ HOCALI SENFONİK ŞİİRİ'NİN MÜZİKAL KARAKTER YÖNÜNDEN ORKESTRAL İNCELEMESİ

Danışman: Profesör, Burak TÜZÜN

Yazar: Muhammet Ali KARAAĞAÇLI

ÖZ

Bu çalışma, günümüz çağdaş bestecilerinden Hatıra Ahmedli Cafer'in Hocalı Senfonik Şiiri'nin orkestral yorumuna yardımcı olacak şekilde sembolist ve müzikal açılardan incelenmesini konu almaktadır. Betimsel Araştırma ve Tarama Yöntemini temel alan çalışmada, bestecinin fikir ve düşüncelerinden faydalanılmıştır. Üç ana bölümden oluşturulan çalışmanın ilk bölümde eserin formu hakkında bilgi verilmiş, ikinci bölümde eserin konu edindiği “Hocalı” hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümde eserin orkestraya aktarılış düşüncesi ele alınmıştır. Araştırmanın, Türk müziğine ve bu tarzda yazılmış olan eserlere ışık tutacağından faydalı bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Hatıra Ahmedli Cafer, Hocalı, senfonik şiir, orkestra, sembolizm.

**ORCHESTRAL INVESTIGATION FROM MUSICAL CHARACTER ASPECT OF
HOCALI SYMPHONIC POETRY COMPOSED BY HATIRA AHMEDLİ CAFER**

Supervisor: Professor, Burak TÜZÜN

Writer: Muhammet Ali KARAAĞAÇLI

ABSTRACT

This study focuses on contemporary composer Ahmedli Cafer's Hocalı Symphonic Poem's examination of symbolist and musical aspect that help orchestral interpretation. Based on the descriptive research and screening method, the composer's ideas and thoughts are included. In the first part of the study, which is composed of three main sections, information is given about the form of the work, in the second part; information is given about “Hocalı”, which is the subject of the work, and in the third part; the idea of transferring the work to the orchestra is discussed. The study is thought to be a useful study since it will shed light on Turkish music and the works written in this style.

Key Words: Hatıra Ahmedli Cafer, Hocalı, symphonic poem, orchestra, symbolism

TEŞEKKÜR

Yaptığım alışmada ve eğitimimde desteğini esirgemeyen danışmanım ve orkestra şefliği hocam Prof. Burak Tüzün'e teşekkür ederim. Ayrıca yardım ve desteklerinden dolayı ok değerli besteci Do.Dr. Hatıra Ahmedli Cafer Hocama ve benden yardımlarını esirgemeyen aileme ve tüm arkadaşlarıma teőekkürü bor bilirim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	iv
TABLolar DİZİNİ.....	v
GÖRSELLER DİZİNİ.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: SENFONİK ŞİİR FORMU.....	2
1.1 Senfonik Şiir Anlayışı.....	2
1.2 Senfonik Şiir Formu	4
2. BÖLÜM: HOCALI SENFONİK ŞİİRİ’NİN ANALİZİ.....	5
2.1 Hatıra Ahmedli Cafer’in Sanat ve Yaratıcılığı.....	5
2.2 Hocalı Senfonik Şiiri’nin Form Analizi.....	8
3. BÖLÜM: HOCALI SENFONİK ŞİİRİ’NİN ORKESTRAL YORUMLAMA AÇISINDAN ANALİZİ.....	9
3.1 Hocalı Olaylarına Tarihsel Bakış.....	9
3.2 Hocalı Senfonik Şiirinin Karakter Analizi.....	10
3.2.1 Molto Lento.....	10
3.2.2. Allegro-Gelişme.....	16
3.2.3 Molto Lento-Yeniden Sergi.....	20
SONUÇ.....	26
KAYNAKLAR.....	27
Etik Beyanı.....	28
Yüksek Lisans Tezi Orjinallik Raporu.....	29
Master’s Thesis Originality Report.....	30
Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı.....	31

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Eserin form analizi.....	8
--	---

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. BWV 849 1. Kitap do diyez Minör Füg kesiti.....	7
Görsel 2. BWV 890 2. Kitap Si bemol Majör Füg kesiti.....	7
Görsel 3. 1-6 ölçüler arası partiyon kesiti (Piyano).....	10
Görsel 4. Üç kısa nokta, üç tire, üç nokta.....	11
Görsel 5. 6. ölçü partiyon kesiti (Üçgen Zil).....	11
Görsel 6. 6-7 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt-Yaylı Çalgılar).....	11
Görsel 7. 11- 12 ölçüler arası partiyon kesiti (Korno, Trompet, Trombon, Timpani).....	12
Görsel 8. 15-18 ölçüler arası partiyon kesiti (Yaylı Çalgılar).....	12
Görsel 9. 19-23. ölçüler partiyon kesiti.....	13
Görsel 10. 24-29. ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, obua, klarnet).....	14
Görsel 11. 33-34 ölçüler arası partiyon kesiti (Obua, Korno, Piyano).....	15
Görsel 12. 37. ölçü partiyon kesiti (Obua).....	15
Görsel 13. 38-43 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, Obua, Korno, Trombon, Üçgen Zil).....	16
Görsel 14. 44-47. ölçüler arası partiyon kesiti.....	17
Görsel 15. 48-52 ölçüler arası partiyon kesiti.....	18
Görsel 16. 61-63 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, Obua, Korno, Timpani).....	19
Görsel 17. 64-66 arası ölçüler arası partiyon kesiti (Yaylı Çalgılar).....	20
Görsel 18. 74-75 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, Obua, Klarnet, Yaylı Çalgılar).....	21
Görsel 19. 75. ölçü partiyon kesiti (Üçgen Zil).....	21
Görsel 20. 81-83 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt).....	22
Görsel 21. 84- 87 ölçüler arası partiyon kesiti (Obua).....	22
Görsel 22. 88-93 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt,Klarnet).....	23
Görsel 23. 96. ölçü partiyon kesiti (Flüt, Obua, Klarnet).....	23
Görsel 24. 97. ölçü partiyon kesiti.....	24
Görsel 25. 102-105 ölçüler arası partiyon kesiti (Piyano).....	24
Görsel 26. 106-112 partiyon kesiti.....	25

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BWV: Bach Werke Verzeichnis

f: Forte

ff: Fortissimo

fff: Molto Fortissimo

mf: Mezzoforte

op: Opus

p: Piano

pp: Pianissimo

tr: Tril

GİRİŞ

Çağdaş Türk bestecisi Hatıra Ahmedli Cafer'in (1958) bestelediği "Hocalı" senfonik şiiri programlı bir eser olup, konusunu Azerbaycan'da bulunan Hocalı bölgesinde yaşanan olaylardan almıştır. Çalışmanın birinci bölümünde senfonik şiir tanımı, tarihi, formu ve senfonik şiir türünde örnekler veren besteciler hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, besteci Hatıra Ahmedli Cafer'in yaşantısı, sanat yaratıcılığı, bulunduğu coğrafi bölgenin eserlerine nasıl yansıtıldığı ele alınmıştır. Cafer'in eserine konu aldığı olayın partisyona aktarımındaki özgünlük ve kullanılan sembolist öğeler tanımlanmaya çalışılmış, Hocalı senfonik şiirinin müzikal karakter ve form açısından analizleri yapılmıştır. Tüm bu analiz ve değerlendirmelerin orkestra şefliği öğrencilerinin eseri tanıma ve yorumlama süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 1: SENFONİK ŞİİR FORMU

Çalışmanın bu bölümünde senfonik şiirin tanımı, tarihsel gelişimi, formu ve bu türde eserler bestelemiş besteciler hakkında bilgi verilmiştir. Bestecilerin yaşamları ve konu aldıkları hikayelerin, eserlerine nasıl yansıdığı aktarılmıştır.

1.1. Senfonik Şiir Anlayışı

Müzik dışı bir öyküden, düşünceden, resimden esinlenerek, özgür formda yazılmış programlı müziğe senfonik şiir denir (Say, 2005, s.299). Ahmet Say, Ludwig von Beethoven'ın (1770-1827) 1807 yılında bestelediği Op.62 Coriolan Uvertürü'nü, Felix Bartoly Mendelssohn'un (1809-1847), 1832 yılında bestelediği Op.26 Fingal Mağaraları Uvertürü'nü ve Hector Berlioz'un (1803-1869) 1831 yılında bestelediği Op.4 Kral Lear eserini, Richard Wagner'in (1813-1883) Faust Uvertürü'nü örnek göstererek, senfonik şiir formunun gelişmesinden önce tasvir ettiği öyküleri olan eserleri de "Konser Uvertürü" olarak değerlendirmektedir (Say, 2005, s.299). Franz Lizst'in (1811-1886) buluşu olan senfonik şiir, programlı müziğin devamı olarak birçok bestecinin ilgisini çekmiştir. Beethoven'ın, Op.84 Egmont Uvertürü hakkındaki "Büyük müzisyen, büyük şair Goethe'nin eseri üzerine çalışarak bizlere kendisinin de izlediği yeni bir yol açtı" açıklaması ile senfonik şiire olan ilgisini aktarmıştır (Başol, 2011, s.100).

Senfonik şiirin geçmişte olan örneklerine bakacak olursak karşımıza ilk çıkan besteci Fransız besteci Hector Berlioz'dur (1803-1869). Berlioz'un Fantastik Senfoni adlı eseri, aslında beş bölümlü bir senfonik şiirdir. Özellikle biçim bakımından Lizst'e ilham kaynağı olmuştur. Belirli bir ana düşünceden yola çıkarak, klasik form yapısını saymaksızın bu temayı özgürce geliştirmesiyle beraber bir yapı oluşturmak, Berlioz'un "ide" olarak nitelediği, belirli bir temayı eserin her bölümünde farklı şekillerde kullanma esasına dayanır. Düşlediği temaları anlatmak için edebiyattan faydalanan Lizst'in, Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832), Friedrich Schiller (1759-1805), Alphonse de Lamartine (1790-1869) ve Victor Hugo'dan (1802-1885) esinlendiğini söyleyebiliriz (Mimaroglu, 1995, s. 93-94).

Klasik sonat formunun aksine senfonik şiir tek solukta tamamlanan, tek bölümlü bir form olarak gelişmiştir. Amaç dinleyiciye bir bölüm içinde o duyguyu aktarmaktır. Lizst, kısa motifli temaları yineleyerek senfonik şiirde bütünlüğü elde etmiş ve geniş yapıtlarını bu şekilde yazmıştır. Bir karakterin karşılığı olan temanın farklılık göstererek karşımıza çıkması "motto teması" olarak adlandırılır. Lizst, şiir, resim ve edebiyat konulu 13

senfonik şiir bestelemiştir. Bunların içinde Hamlet, Tasso ve Faust, Lamartine'den Prelüdlar, Mazeppa en bilinenlerdir. Sevgilisinin ona gönderdiği Hunların Savaşı adlı tabloda esinlenerek 11. senfonik şiirini bestelemiştir (İlyasoğlu, 1994, s. 137). Lizst'in senfonik şiir olarak bestelediği ilk eseri, günümüzde en çok yorumlanan eserlerinin başında gelen Les Preludes'tir. Quatre Elements adlı yapıttan esinlenerek yazılan Les Preludes, öncelikle erkekler korusu için düşünülmüş, eser basılmayınca Lizst, temaları senfonik şiir için kullanmıştır (Başol, 2011, s.100).

Birçok besteci senfonik şiir türünde eserler bestelemiştir. Çek besteci Bedrich Smetana (1824-1884) senfonik şiir yapısını benimseyerek dokuz senfonik şiir bestelemiştir. Fransız besteci, piyanist ve orkestra şefi olan Charles Camile Saint-Seans (1835-1921) Fransa'da ilk senfonik şiiri besteleyen besteci olmuştur. Saint-Seans'in "Omphale'nin Çıkrığı" adlı eseri, İngiltere'de ise William Wallace'ın (1860-1940) "Beatrice'nin Geçışı" eserleriyle senfonik şiire öncülük eden bestecilerdir. İngiliz besteci Edvard Elgar, (1857-1934) 1913'de bestelediği "Falstaff" eserini senfonik şiir olarak tanımlamaktadır. Richard Strauss (1864-1949), Claude Achille Debussy (1862-1919), Modest Mussorgski (1839-1881), Antonin Dvorak (1841-1904) ve Nikola Rimsky-Korsakov (1844-1908) gibi besteciler senfonik şiir türünde eserler vermişlerdir. Rus Okulu'nun önemli bestecilerinden olan Aleksander Konstantinoviç Glazunov (1865-1936) "Stenka Razin", "The Forest", "The Kremlin" adlı eserleriyle sabit form anlayışını değiştirmeden ezgisel öğeleri ön planda tutarak senfonik şiir türüne katkı sağlamıştır. Senfonik şiir formunda eser besteleyen başka bir besteci ise Jean Sibelius (1865-1957) olmuştur. Sibelius "Kullervo" adlı senfonik şiiri ve Op.26 "Finlandia" eserleriyle ün yapmış bestecidir. Senfonik Şiir türünde eserler yazmış olan Rus besteci Sergei Vasiliyevich Rachmaninof (1873-1973) "Ölümler Adası" eseri senfonik şiiri ile ünlenmiştir. Türk besteciler de Senfonik Şiir türünde eserler vermişlerdir. Azeri Türkü besteci Kara Karayev'in (1918-1982) "Leyla ile Mecnun" senfonik şiiri, Cemal Reşit Rey'in (1904-1985) "Karagöz", "Initation", "Çağrılış", "Fatih", Necil Kazım Akses'in (1908-1999) "Ankara Kalesi", "Barış için Savaş" ve "Senfonik Destan", Nuri Sami Koral'ın (1908-1990) "Kızılırmak", "Fıratın Öyküsü", Ekrem Zeki Ün'ün (1910-1987) "Yurdum", Bülent Tarcan'ın (1914-1991) "Sakarya", Çetin İşiközlü'nün (1939) "Rüyada" yapıtları senfonik şiir kategorisinde değerlendirilen eserlerdir (Yurga, 2005, s.92).

1.2. Senfonik Şiir Formu

Say, Müzik Ansiklopedisi adlı eserinde Senfonik Şiir yapısının belli bir form yapısına sahip olmadığını belirtmektedir. Senfonik şiirin herhangi bir formda yazılabileceği gibi, özgür bir biçimde de bestelendiği görülebilir. İçeriğini tipik olarak romantik dönem anlayışı belirlemiştir. Bu sebeple klasik form yapısının dışına çıkmıştır. Özgür bir form yapısından dolayı öykünün içeriği, duygusu, tasviri daha çok ön planda tutulmuştur (Say, 2005, s. 299). Johann Kuhnau'nun (1660-1722) çembalo için yazmış olduğu eserler de öykülerden esinlenmiş yapıtlardır. Çağın form yapılarına bağlı kalınmakla birlikte, öykünün tüm ayrıntılarına inilebildiği görülmektedir. Senfonik şiirde olayı, kişiyi, durumu anlatan bir tema bulunur. Richard Strauss'un "Till Eulenspiegel" adlı eserinde her öykü farklı bir temayla aktarılmış ve bu temaların tekrarı esere rondo formunu kazandırmıştır. Bu sayede hem form bakımından hem de öyküsel olarak eser önem kazanmıştır. Bundan farklı olarak Debussy'nin "La Mere" adlı eserinde öyküsel unsur bulunmamaktadır. Besteci bu eserde denizin üç ayrı görüntüsünü dinleyiciye aktarmak istemiştir (Hodeir ve Usmanbaş, 1990, s. 99).

BÖLÜM 2: HOCALI SENFONİK ŞİİRİ'NİN ANALİZİ

Bu bölümde yapılan çalışmada Hatıra Ahmedli Cafer'in yaşamı, yaratıcılığı ve sembolist öğeleri eserinde nasıl kullandığı anlatılmıştır. Eserin form analizi şema olarak gösterilmiştir.

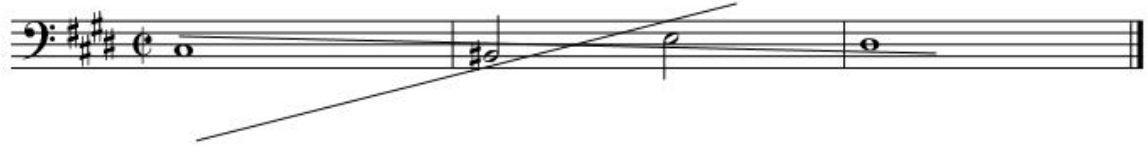
2.1. Hatıra Ahmedli Cafer'in Sanatı ve Yaratıcılığı

1958 yılında Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de doğan Hatıra Ahmedli Cafer, müziğe altı yaşındayken kuzeni Zemfira Kadirova ile başlamıştır. Ardından Bakü'de bulunan müzik okulunun piyano bölümünde öğrenimine devam etmiştir. Yedi yaşında "Elma" adlı ilk şarkısını bestelemiş ve bu beste, 1979'da Azerbaycan Radyo ve Televizyon Sanat Şurası tarafından satın alınmıştır. Ayrıca Benevşe Çocuk Korosu bu eseri repertuvarına almıştır. 1974 yılında Asef Zeynalı Müzik Lisesi'nde piyano bölümünde başladığı öğrenimini 1978 yılında tamamlamıştır. Bu sırada Aziz Azizov'dan kompozisyon dersleri alan Cafer, sonrasında Arif Melikov'la çalışmalarına devam etmiştir. Bu çalışmalarının ardından Rusya Akademisi'nin bestecilik bölümüne kabul edilen Cafer, kompozisyonda Gennadi Vladimirovich Çernov (1937) kontrpuanda ise Genrih İlyich Litinski (1901-1985) ile çalışarak Lisans ve Yüksek Lisans öğrenimini tamamlamıştır. Bestelediği "Yaylı Çalgılar Dörtlüsü" Litinski tarafından "müzikte yeni bir dil" olarak olarak tanımlanmıştır. Oda orkestrası için yazdığı "Eleji" adlı eseri 1988 yılında seslendirilmiştir. Bestelediği liedleri Azerbaycan Radyo Televizyon Kurumu tarafından alınmış ve her yıl 8 Mart' da seslendirilmektedir. "Kervan" adlı piyano albümünde bulunan "Dans" adlı eseri "V. Piyano Eserleri" isimli kitapta yayınlanmış, "SSCB Besteciler Birliği" tarafından 1982 yılında Bakü'de organize edilen yarışmada "Keman ve Piyano için Sonat" adlı eseri ile ödül almıştır. 1994 yılında Türkiye'ye yerleşen besteci, 1994-1998 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Sahne Sanatları Fakültesi'nde çalışmıştır. Bu süreçte çocuklar için yazdığı opera seslendirilmiştir. 1998-2000 yılları arasında yeni kurulan Nahçıvan Pedagoji Üniversitesi'nden gelen davet üzerine bu kurumda aralıklı periyodlarla ders vermiştir. 2003-2006 yılları arasında Azerbaycan Güzel Sanatlar Fakültesi'nde doktora öğrenimini tamamlayan Cafer'in uluslararası hakemli dergilerde yayınlanmış makaleleri vardır. 2012 yılında bestelemiş olduğu "Gitar için Solo Sonatı" Başkent Müzik Evi tarafından yayınlanmıştır. Düzenlenen çeşitli konferanslarda "Bach'ın 48 Prelüd ve Füg'ünde İncil Konuları ve Matematik", "Shostakoviç'in Viyola Sonatı'nın Karakter Analizi", "Modern Azerbaycan Bestecileri'nin Eserlerindeki Trajedi", "Kompozisyon Eğitiminde Teknik Yöntem ve Karakter Analiz Sistemi", "Johann Sebastian Bach'ın Re Minör Kromatik

Fantezi ve Füg'ünde Altın Oran" konularında bildiriler sunmuş, "Besteleme Teknikleri" çalışmayı gerçekleştirmiştir. Bunun dışında verdiği seminerlerde "Müziğin Matematiği-Altın Oran", "Kadın Besteciler", "Dünden Bugüne Azerbaycan Müziği", "Azerbaycan Kültürü İçinde Müziğimin Yeri", Bestecilik ve Eğitimcilik" konularını anlatmıştır. Orkestra ve oda müziği için yazdığı eserler farklı ülkelerde seslendirilmiştir. 12 Prelüd ve Füg, 3 Sonat, Ballad, "Kervan" Süit, Keman Sonatı, Viyola için Minyatürler, "Dünyanın Sesi" Kantatı, Yaylı Orkestra için "Nedb", Solo Flüt için "Monolog I", Solo Obua için "Monolog II", Viyola ve Piyano için Sonat, Senfonik Orkestra için Bale Suiti, "Hocalı" Senfonik Şiiri ve Liedler bestelemiştir. Hatıra Ahmedli Cafer katıldığı sempozyum, yarışma ve seminerlerde sanat yönetmenliği, jüri üyeliği, bilim kurulu üyeliği, sanat kurulu üyeliği, sanat yönetmenliği görevlerini üstlenmiştir. 2000 yılından itibaren Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır (Akyol, 2016, 5/19).

Hatıra Ahmedli Cafer'in eserlerinde sembolik öğelerin ön plana çıktığı görülmektedir. Cafer, Rus müzikolog, besteci, piyanist, pedagog ve yönetici Beloslav Leopoldoviç Yavorski'nin (1877-1942) çalışmalarına ilgi duymuş ve sembolizm konusunu bizzat kendisi ile çalışarak öğrenmiştir. Yavorski çalışmalarının sonucunda Johann Sebastian Bach'ın 48 Prelüd ve Füg eseri ile Protestan koral müziği arasında bağ kurmuş, Prelüd ve Fügler ile ortak metinleri olan korallerdeki dini hikayelerde Bach'ın sürekli kullandığı motifleri bulmuş, bu motifleri dini semboller ve olaylarla karşılaştırılmıştır. Müziğin ve dini figürlerin eşleştirilmesine örnek olarak BWV 849 1. Kitap do diyez minör Füg örnek verilebilir. Yavorski, bu füg temasında, "İsa'nın Çilesi'ni" anlatan haç sembolüne dikkat çekerek, füg temasında dört nota üzerinde birbirini kesen iki doğru parçasının haç sembolünü ifade ettiğini belirtmiştir.

İsa'nın çilesini anlatan haç sembolü:

Görsel 1. Bach'ın Do diyez minör füg teması

Başka bir örnekte; BWV 890 2. Kitap Si bemol Majör Füg'de işlenen "Yeniden Doğuş" teması belirtilmektedir. Bu eserde Tanrı'nın huzuruna çıkış sembolize edilmektedir. Görsel 2'de üçlü ses grubunun üç kademeli hareketle yukarıya doğru çıkışı ifade edilmektedir. İfade edilen üç sembolü İsa'nın üç gün sonra "Yeniden Doğuşu"nu ifade etmektedir (Tonella Tüzün, 2016, 115-129).

İsa'nın "Yeniden Doğuşunu" ifade eden tema:

Görsel 2. Bach'ın Si bemol major Füg teması

Hatıra Ahmedli Cafer, büyük orkestra için yazdığı konçertosunda Bach'ın haç sembolünü kullanmıştır. Cafer daha sonra bu sembolik öğeleri, Yavorski'nin çağdaşı ve yakın dostu olan Rus besteci Dimitri Dimitriyeviç Shostakoviç'in (1906-1975) eserlerinde incelemiştir. Yavorski ile Shostakoviç'in aynı dönem çalışması ve beraber prelüd füg yazmaları Cafer'i etkilemiş, bu nedenle Shostakoviç'in eserlerini de sembolik açıdan incelemiştir. 1983'de Kara Karayev'in ölümüne ithafen yazdığı yaylı orkestra eserinde, Karayev'in Yedi Güzel Balesi'nde İran güzelini anlatan sembolü kullanmıştır.

2.2. Hocalı Senfonik Şiiri'nin Form Analizi

GİRİŞ			
5. Ölçü			

SERĞİ			
a	a1	b	c
6. ölçü	13. ölçü	24. ölçü	33. ölçü

GELİŞME	
Epizod	
A	B
44. ölçü	61. Ölçü Giriş – Doruk Noktası

YENİDEN SERĞİ	
A	Koda
74. Ölçü	102. Ölçü

Tablo 1. Eserin form analizi

Eser epik sonat formunda yazılmış ve üç bölmeli eserde altı ölçü boyunca molto lento temposunda piyano solo ile duyurulan bir giriş kısmı bulunmaktadır. Eserin yedinci ölçüsünde sergi bölümü başlamaktadır. Sergi bölümü kendi içinde dört cümleye ayrılmaktadır. Sergi bölümünden sonra gelen 44. ölçüde gelişme bölümü Allegro temposuyla farklı dinamiklerle başlamaktadır. Gelişme bölümü de kendi içinde iki küçük cümleye ayrılmaktadır. Bu bölümün ikinci küçük cümlesinde molto lento temposu tekrar başlamaktadır ve eserin doruk noktası olarak nitelendirilir. Gelişme bölümünün ardından 74. ölçüde yeniden sergi bölümü giriş bölümünde bulunan ninni temasıyla başlamaktadır ve tek bölümlüdür. 102. ölçüde gelen on bir ölçülük coda ile eser tamamlanır.

BÖLÜM 3: HOCALI SENFONİK ŞİİRİ'NİN ORKESTRAL YORUMLAMA AÇISINDAN ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde esere konu olan Hocalı bölgesi hakkında tarihsel bilgi verilmiş, bu bilgiler ışığında bölgede yaşanan olayların esere yansımaları incelenmiştir.

3.1. Hocalı Olaylarına Tarihsel Bakış

Hocalı, Dağlık Karabağ bölgesinin merkezi konumunda olmakla beraber, zengin yer altı kaynaklarına sahip bir şehirdir. Bölgenin demiryolları Hocalı'dan geçmekle birlikte Karabağ dağ sırasında Ağdam-Şuşa, Eskeran-Hankendi yolları üzerinde stratejik öneme sahiptir. Hocalı, stratejik öneme sahip olduğu için kazanılmak istenen bölgelerden biriydi. Dolayısıyla Ermenilerin bölgeyi işgal etmesinde bu faktörler de etkili olmuştur. Bu süreçte bir çok insan hayatını kaybetmiş ve sonuçları ağır izler bırakan bir hadiseye dönüşmüştür (Uçak, 2017, s.65-77).

Hocalı bölgesi 1991 yılının Ekim ayından itibaren Ermeni güçleri tarafından ablukaya alınmaya başlanmıştır. Hocalı'ya kara yoluyla ulaşım kapanması sonucu tek ulaşım aracı olarak helikopter kalmış, bir süre sonra sivil helikopterin vurulmasıyla bu ulaşım seçeneği de son bulmuştur. Bu helikopterin vurulması sonucu 40 kişi hayatını kaybetmiştir. Şehrin elektriğinin kesilmesiyle birlikte Hocalı, şubat ayının sonlarına doğru artık ağır silahlarla bombalanmaya başlanmıştır (Abbaslı, 2008 s.3).

Hocalı olayları 25 Şubat 1992 gecesi yaşanmış, Ermenistan denetimindeki silahlı gruplar, 366. Rus Alayı'nın desteğini arkalarına almış olan Karabağ'daki Ermeni birlikleri ile birlikte Hocalı'ya saldırmıştır. Rus tanklarının desteğiyle yaya gruplar, şehirde bulunan mevzileri ve askeri birlikleri imha etmişlerdir. Şehrin koruyucuları Ermeni birliklerine karşı ancak sabaha sabahlara kadar direnebilmişlerdir. Ağdam şehrine hareket eden sivil gruplar yolda Ermenilerce çeşitli işkencelere maruz bırakılmış, İnsanlar derileri yüzülerek, diri diri toprağa gömülerek öldürülmüşlerdir (Memedov, 2015, s. 5-6).

Rusların da desteğini alan Ermeni birlikleri 63'ü çocuk, 7'i yaşlı, 106'sı kadın olmak üzere 613 kişiyi öldürmüştür. İşkenceye maruz kalan binlerce insan sakat kalmıştır (Sarı, 2015, s. 91-121). Yerle bir edilen Hocalı, artık harabe görünümündedir. Yaşam olmayan bölgede olayların izleri halen korunmaktadır (Arslan, 2010-1, s. 23-27).

3.2. Hocalı Senfonik Şiiri'nin Karakter Analizi

3.2.1. Molto Lento

Eser Molto Lento temposunda bir giriş ve sergi bölümüne sahiptir. Giriş kısmında bulunan piyano solo, bestecinin çocukken babaannesinden dinlediği ninnidir. Hocalı katliamına ağıt niteliğinde yazılan bu eserde ninni teması eserin çeşitli yerlerinde duyurulmaktadır. Bu sebeple lite motif olarak değerlendirilebilir.

Ninni Teması:

The image shows a musical score for the Ninni Teması (Lullaby Theme) in Piano and Pno. The score is in 3/4 time and consists of two systems. The first system is labeled 'Piano' and the second 'Pno.'. Both systems feature a treble clef and a bass clef. The melody is written in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. The melody consists of a sequence of eighth notes, and the accompaniment consists of a sequence of quarter notes. The score is divided into six measures, numbered 1 through 6. The first three measures are in the first system, and the last three are in the second system. The dynamics are marked 'p' (piano) and 'pp' (pianissimo).

Görsel 3. 1-6 ölçüler arası partiyon kesiti (Piyano)

Eserin giriş kısmındaki piyano solosunun ardından, üçgen zilin duyurduğu, uluslararası yardım çağrısı olan "S O S", kiril alfabesine göre müziğe yansıtılmıştır. Kiril alfabesine göre "S O S" üç nokta, üç tire, tekrar üç nokta şeklinde yazılmaktadır. Besteci bu ritmi üçgen zilde duyurur. Bir üçleme , üç dördlük ve tekrar bir üçleme nota şeklinde yazılan üçgen zil, Hocalı'da bulunan insanların yardım seslerini tasvir etmiştir. Bu insanlar katliamda seslerini dünyaya duyuramadıkları için ritmik motif "pp" dinamiğinde duyurulmuştur.

The image shows a musical score for five instruments: Horn in F 1, Horn in F 2, Trumpet in Bb, Trombone, and Timpani. The score is written in 2/4 time. The Horns and Trumpet parts start with a dynamic of *f* and then transition to *ff*. The Trombone part starts with *f* and also transitions to *ff*. The Timpani part starts with *f* and transitions to *ff*. There are crescendo and decrescendo markings in red on the right side of the score, indicating the dynamic changes. The Timpani part has two distinct patterns labeled 1 and 2.

Görsel 7. 11- 12 ölçüler arası partiyon kesiti (Korno, Trompet, Trombon, Timpani)

13. ölçüde piyanodaki ninni teması ve yardım çılgılığı üçgen zilde tekrar duyurulur. Hemen ardından, 15. ölçüde ninni teması bu sefer kemanlar tarafından duyurulmaya başlar.

Kemanlarda ninni teması:

The image shows a musical score for five string instruments: Violin I, Violin II, Viola, Cello, and Double Bass. The score is written in 2/4 time. All instruments start with a dynamic of *p*. The Violin I and II parts have a melodic line with a crescendo leading to a dynamic of *p*. The Viola, Cello, and Double Bass parts have a harmonic line with a crescendo leading to a dynamic of *p*. There are crescendo and decrescendo markings in red on the right side of the score, indicating the dynamic changes. The Double Bass part has a dynamic marking of *p* at the end.

Görsel 8. 15-18 ölçüler arası partiyon kesiti (Yaylı Çalgılar)

Kemanların ninni temasını duyurmasının ardından, 19. ölçüde tüm orkestra 23. ölçüye kadar “*pp*” dinamiğinden büyük bir creshendoyla birlikte “*ff*” kadar ulaşır. Ardından bakır

çalgılar zil eşliğinde akor halinde “*ff*” nüansıyla tekrar seslerini duyurur. Bu kısımda Hocalı’da bulunan insanların katliama kayıtsız kalmayıp seslerini yavaş yavaş yükseltmeleri anlatılır.

The image displays a musical score for measures 19-23. The score is written for a large ensemble of instruments. The instruments listed on the left are: Flute, Oboe, Clarinet in Bb, Bassoon, Horn in F, Trumpet in Bb, Trombone, Tuba, Timpani, Triangle, Cymbal, Tam-tam, Glockenspiel, Snare Drum, Piano, Violin I, Violin II, Viola, Cello, and Double Bass. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings. A prominent dynamic marking of *ff* (fortissimo) is visible in the Tuba part. The score is divided into measures, with a double bar line indicating the end of the section.

Görsel 9. 19-23. ölçüler partiyon kesiti

Eserin molto lento-sergi bölümünün 24. ölçüsünde klarnet, solo olarak “*mf*” dinamiği ile devam etmektedir. Bu soloyu flüt ve obua takip eder. Bu kısımda Hocalı’da insanların kayıpları, yaşları farklı çalgılarla karakterize edilmiştir.

The image displays a musical score for three woodwind instruments: Flute, Oboe, and Clarinet in Bb. The score is written in 4/4 time and consists of two systems of staves. The first system shows measures 24, 25, and 26. The Flute part has a whole note rest in measure 24, followed by a half note in measure 25, and a whole note in measure 26. The Oboe part has a whole note rest in measure 24, followed by a half note in measure 25, and a whole note in measure 26. The Clarinet in Bb part has a whole note rest in measure 24, followed by a half note in measure 25, and a whole note in measure 26. The second system shows measures 27, 28, and 29. The Flute part has a whole note in measure 27, followed by a half note in measure 28, and a whole note in measure 29. The Oboe part has a whole note in measure 27, followed by a half note in measure 28, and a whole note in measure 29. The Clarinet in Bb part has a whole note in measure 27, followed by a half note in measure 28, and a whole note in measure 29. The score includes dynamic markings such as *solo* and *mf*, and articulation marks like accents and slurs. There are also some numerical markings (2, 3, 4, 5, 6) below the Clarinet staff, possibly indicating fingerings or breath marks.

Görsel 10. 24-29. ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, obua, klarnet)

Eserin 29. ölçüsünde başlayan yaylı çalgı pasajını tekrar piyanonun solosu takip eder. 33. ölçüde piyanoya kornolar, kemanlar ve obua solo eşlik eder. Bu solo çalgılar insanların yaşadığı buhranları konu alan temalardır. Piyano ve obua *mf*, kemanlar ve korno *pp* dinamiğindedir. Bu sebeple piyano ve obua daha belirgin duyulur.

The image shows a musical score for three instruments: Oboe, Horn in F, and Piano. The score is in 2/4 time and consists of two measures. The Oboe part features a melodic line with a red slur over the first two measures, starting with a half note G4 and followed by a quarter note A4, then a quarter note B4, and a quarter note C5. The Horn in F part has a melodic line with a red slur over the first two measures, starting with a half note G4 and followed by a quarter note A4, then a quarter note B4, and a quarter note C5. The Piano part has a bass line with a red slur over the first two measures, starting with a half note G2 and followed by a quarter note A2, then a quarter note B2, and a quarter note C3. The piano part also includes a treble clef staff with a red slur over the first two measures, starting with a half note G4 and followed by a quarter note A4, then a quarter note B4, and a quarter note C5. The score includes dynamic markings: *mf* for the Oboe and Horn, and *pp* for the Piano.

Görsel 11. 33-34 ölçüler arası partiyon kesiti (Obua, Korno, Piyano)

Obua ve piyano solosunun ardından 37. ölçüde obuanın çaldığı motif “Allahım yardım et” cümlesini simgelemektedir.

The image shows a musical score for the Oboe part, measure 37. The score is in 2/4 time and consists of one measure. The Oboe part features a melodic line with a red slur over the first two measures, starting with a half note G4 and followed by a quarter note A4, then a quarter note B4, and a quarter note C5. The score includes a dynamic marking: *mf*.

Görsel 12. 37. ölçü partiyon kesiti (Obua)

Eserin 38. ölçüsünden gelişme bölümüne kadar olan pasajda, flüt ve obua savaş öncesi köydeki ıslık seslerini temsil etmektedir. Flütler bu pasajda flajöle çalmaktadır. ıslık seslerini yansıtmak için flajöle tekniği kullanılmıştır. Kornolar ve trombonlar eşlik etmektedir. Ardından 42. ölçüde iki ölçü boyunca ritmik eşlik eden üçgen zil Allegro bölümünü hazırlamaktadır.

The image shows a musical score for a woodwind and percussion section. The instruments listed are Flute, Oboe, Clarinet in B $\flat$, Horn in F, Trumpet in B $\flat$, Trombone, and Triangle. The score is in 4/4 time. The Flute part has a melodic line with some rests. The Oboe part has a similar melodic line. The Clarinet in B $\flat$ part has a rhythmic pattern of eighth notes. The Horn in F part has a rhythmic pattern of eighth notes. The Trumpet in B $\flat$ part has a rhythmic pattern of eighth notes. The Trombone part has a rhythmic pattern of eighth notes. The Triangle part has a rhythmic pattern of eighth notes, with some triplets and a final triplet of eighth notes.

Görsel 13. 38-43 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, Obua, Korno, Trombon, Üçgen Zil)

3.2.2. Allegro-Gelişme

Eserin 44. ölçüsünde başlayan gelişme bölümü Allegro temposundadır. Bu bölümde yedi ölçü boyunca orkestranın tutti olarak “*fff*” nüansında hareketi görülür. Sergi bölümünde görülen sakinlik, Allegro bölümünde tamamen karmaşaya dönüşür. İnsanların kaçıışı, çılgınlık, karmaşa sembolize edilmektedir. Ardından keman ve viyolaların onaltılık nota hareketleri insanların kaçışını, tahta üflemeli çalgılardaki sürekli triller çılgınlıklarını anlatmaktadır. Bu bölüm katliamın verdiği karmaşayı, içinden çıkılmaz bir durumu tasvir etmektedir.

[Subtitle] [Composers]

Flute

Oboe

Clarinet in Bb

Bassoon

Horn in F 1

Horn in F 2

Trumpet in Bb

Trombone

Tuba

Cymbals

Piano

Violin I

Violin II

Viola

Cello

Double Bass

©

Görsel 14. 44-47. ölçüler arası partiyon kesiti

Görsel 15. 48-52 ölçüler arası partiyon kesiti

Eser, gelişme bölümünde, 61. ölçüde tekrar molto lento temposuyla birlikte yavaşlar. Allegro bölümündeki katliamın yarattığı karmaşa artık bitmiştir. Bu bölümde eser, flütler, obualar ve klarnetlerin solosuyla, korno, fagot ve yaylı enstrümanlar eşliğinde devam etmektedir. Timpani ritmik eşliği üstlenir. Kornoların ölçü sonunda çaldığı tema, bağlayıcı

bir temadır ve flüt, obua, klarnetin duyurduğu temaya bağlar. Ardından aynı temayı, yaylı çalgılar duyurur.

The image shows a musical score for six instruments: Flute, Oboe, Clarinet in Bb, Horn in F 1, Horn in F 2, and Timpani. The score is in 4/4 time and consists of three measures (61-63). The Flute, Oboe, and Clarinet in Bb parts are marked with a forte (*f*) dynamic. The Horn in F 1 and Horn in F 2 parts are marked with a fortissimo (*ff*) dynamic. The Timpani part is marked with a forte (*f*) dynamic and features a triplet of eighth notes in each measure. The Flute, Oboe, and Clarinet in Bb parts play a melodic line consisting of eighth and quarter notes. The Horn in F 1 and Horn in F 2 parts play a rhythmic pattern of eighth notes. The Timpani part plays a triplet of eighth notes in each measure.

Görsel 16. 61-63 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, Obua, Korno, Timpani)

Violin I
Violin II
Viola
Cello
Double Bass

Görsel 17. 64-66 arası ölçüler arası partiyon kesiti (Yaylı Çalgılar)

İki ölçü boyunca yaylı çalgılar solo olarak devam ederken 66. ölçüde bakır çalgılar eşlik etmeye başlar. Flüt, obua ve klarnetin başlattığı tema farklı enstrümanlarda sürekli kendini duyurur. Farklı çalgılarda tekrarlanan bu motiflerde cenaze yürüyüşü simgelenmiştir.

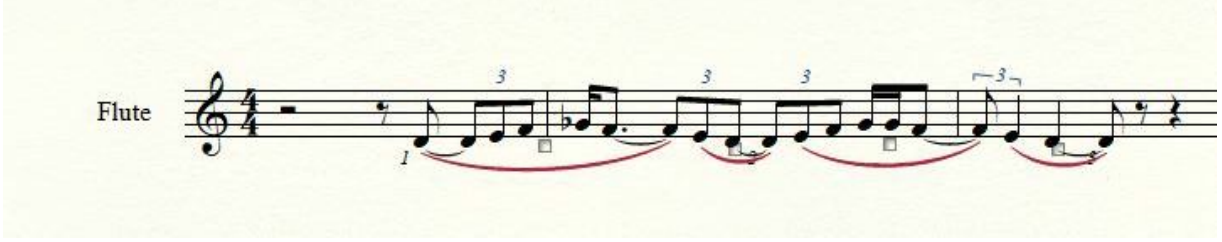
3.2.3. Molto Lento- Yeniden Sergi

Eserin 74. ölçüsünde ise tekrar yeniden sergi bölümü, tahta üflemeli çalgılar ve yaylı çalgıların kanon hareketi ile ninni temasıyla duyurulur. Eserin sergi bölümünde “*pp*” olan ninni teması bu sefer “*ff*” dinamiğinde karşımıza çıkmaktadır. İsyanların, acıların çoğaldığı ve insanların artık seslerini son kez hep bir ağızdan çıkarmaları durumunu tasvir etmektedir. Bu bölüm eserin doruk noktası olarak nitelendirilir. 75. ölçüde ise “Allah’ım yardım et” cümlesi Mors alfabesindeki karşılığı ile tekrar üçgen zilde duyurulur.

Görsel 18. Flüt, Obua, Klarnet ve Yaylı Çalgılar partilerindeki ninni teması ve üçgen zil partisindeki “Allahım yardım et” yakarışının ritmik sembolizmi. 74-75 ölçüler arası partiyon kesiti

Görsel 19. Üçgen zil partisindeki “Allahım yardım et” yakarışının ritmik sembolizmi. 75. ölçü partiyon kesiti.

Eserin 81. ölçüsünde ninni teması flüt soloyla birlikte tekrar duyurulur.

Görsel 20. 81-83 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt)

Ardından 84. ölçüde obua solosuyla devam eder.

Görsel 21. 84- 87 ölçüler arası partiyon kesiti (Obua)

Önce flüt, ardından obuada duyulan ninni teması savaşın sona erdiğini ve artık isyanların azaldığını ifade etmektedir. Devamında ise klarnet ve flüt solo yaylı çalgılar eşliğinde kendini duyurmaya başlarlar.

The image shows a musical score for four instruments: Flute, Clarinet in Bb, Flute (Fl.), and Bb Clarinet (Bb Cl.). The score is in 4/4 time and covers measures 88-93. The Flute part has a 'solo' marking and a 'p' dynamic. The Clarinet in Bb part has a 'mf' dynamic and a 'p' dynamic. The Flute and Bb Clarinet parts have various articulations and dynamics. The Bb Clarinet part has a '3' marking and a '4' marking. The Flute part has a '3' marking. The Bb Clarinet part has a '5' marking. The Flute part has a '6' marking. The Bb Clarinet part has a '7' marking.

Görsel 22. 88-93 ölçüler arası partiyon kesiti (Flüt, Klarnet)

Seslerini duyuramayan Azeri halkının yakarışlarını, tahta üflemeli çalgılar solo ve “*p*” dinamiğinde çalmaktadır. Her çalgı, farklı insanların, farklı duygularını ve yakarışlarını simgelemektedir.

Eserin 96. ölçüsünün sonunda flüt, obua ve klarnetin çaldığı üç farklı ses akor halinde verilmiştir. Akordaki sesler İslam devletlerini temsil eder. Bu çarpışan seslerin oluşturduğu akorda, İslam devletlerinin bir araya gelip katliamla ilgili ortak bir çözüme ve karara varamamaları sembolize edilmektedir.

The image shows a musical score for three instruments: Flute, Oboe, and Clarinet in Bb. The score is in 4/4 time and covers measure 96. The Flute part has a '1' marking. The Oboe part has a '1' marking. The Clarinet in Bb part has a '1' marking.

Görsel 23. 96. ölçü partiyon kesiti (Flüt, Obua, Klarnet)

95. ölçünün sonunda verilen akorda ise, bir önceki ölçüde olduğu gibi Hristiyan devletlerinin bir çözüme ve karara varamamaları sembolize edilmektedir.

The image shows a musical score for three instruments: Flute, Oboe, and Clarinet in Bb. The score is in 4/4 time and consists of four measures. The Flute part starts with a whole note chord (Bb, D, F, Ab) and then has a melodic line. The Oboe and Clarinet parts have a similar melodic line. The Clarinet part has a fermata over the final note.

Görsel 24. 97. ölçü partiyon kesiti

Eser, koda bölümünde piyanoda duyulan solo ile devam etmektedir. Bu piyano solosu Cafer'in, Hocalı katliamı için yazdığı 613 No'lu piyano sonatından bir temadır. 613 sayısı katliamda ölen insanları temsil etmektedir. Katliam boyunca dünyadaki devletlerin sessiz kalmaları, bir karara varamamaları piyano sonatının temasıyla duyurulmuştur. Bu tema Mesheti Gencevi'nin "Bu dünya bir saman çöplüğüne değermez" sözlerini temsil etmektedir.

The image shows a musical score for Piano. The score is in 6/8 time and consists of four measures. The piano part starts with a piano (p) dynamic and features a melodic line with a fermata over the final note. The score includes fingerings (1, 2, 3) and a dynamic marking (p).

Görsel 25. 102-105 ölçüler arası partiyon kesiti (Piyano)

Eserin bitimine doğru 106. ölçüde ninni teması, piyanoda ki motifle birlikte, yaylı çalgıların uzun sesleri üzerinde tekrar duyurulur. Artık insanların sesi tamamen kesilmiştir. Son üç ölçüde ise üçgen zilde yardım et teması tekrar duyurularak eser "**pppp**" tamamlanır.

The image displays a musical score for measures 106-112. The score is written for seven instruments: Flute, Oboe, Clarinet in Bb, Triangle, Piano, Violin I, and Violin II. The key signature is one flat (Bb) and the time signature is 8/8. The Flute and Oboe parts are mostly silent, with a few notes in measures 107 and 108. The Clarinet in Bb part features a melodic line starting in measure 106, marked with a red slur and a *p* dynamic. The Triangle part has a rhythmic pattern of eighth notes, marked with a red slur and a *pp* dynamic. The Piano part has a rhythmic pattern of eighth notes, marked with a red slur. The Violin I part has a melodic line with a red slur and a *pppp* dynamic. The Violin II part has a rhythmic pattern of eighth notes, marked with a red slur and a *pppp* dynamic. The score is numbered 1 through 7 at the bottom.

Görsel 26. 106-112 partısyon kesıtı (Flüt, Obua, Klarnet, Üçgen Zıl, Pıyano, Yaylı Çalgılar)

SONUÇ

Besteci Hatıra Ahmedli Cafer'in Hocalı Senfonik Şiiri'nin form ve karakter analizi ilk defa bir bilimsel çalışmaya konu edilmiştir. Eserin senfonik şiir olmasına rağmen belirgin bir form yapısına sahip olduğu ve konu aldığı olayın yalın bir dille ifade edildiği anlaşılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda besteci Hatıra Ahmedli Cafer'in yaşadığı dönem olaylarının eserlerine etkisi tespit edilmiştir. Bestecinin eserlerindeki sembolist yapı saptanmıştır. Orkestral yorumlama açısından yapılan analizde, partisyondaki her dinamik, işaret ve diğer detayların programlı müziğin konusuna ait olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Form incelemesinde ise klasik sonat formuna yakın bir form yapısı olduğu saptanmıştır.

KAYNAKLAR

- Abbaslı, Eldeniz. (2008). İnsanlık Ayıbı: Hocalı Katliamı. *Avşarelleri Dergisi*, 3.
- Akyol, Ece. (2016). Hatıra Ahmedli Cafer'in Viyolo İçin Solo Sonatı'nın Form Analizi. *İdil Dergisi*, 5/19, s. 49-73
- Arslan, Kahan Onur. (2010). İkinci Binin Eşiğinde Bir İnsanlık Ayıbı. *Hukuk Gündemi Dergisi*, 1, s. 23-27
- Başol, Güray. (2011). Lizst Les Prelüdes. *Andante Dergisi*. 9/62, s.100
- Çevik, D. Beste. (2007). Çağdaş müziğin öncüsü: Claude Debussy, hayatı, eserleri ve müziğe katkıları. *BAÜ FBE Dergisi*, 9/1, s. 101-111
- Hodeir, Andre. (1990). *Müzikte Türler ve Biçimler* (İ. Usmanbaş). İstanbul: İletişim Yayınları.
- İlyasoğlu, Evin. (1994). *Zaman İçinde Müzik*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Mamedov, Sadir. (2015). *Hocalı Katliamı*. Bakü Yayınları
- Mimaroğlu, İlhan. (1995). *Müzik Tarihi*. İstanbul: Varlık Yayınları
- Say, Ahmet. (2005). *Müzik Ansiklopedisi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Tüzün, Lillian Maria Tonella. (2016). Eşit Düzenlenmiş Klavye ve Hristiyan Sembolizmi. *Sahne ve Müzik*. 2, 115-129
- Uçak, Salih. (2017). 25. Yılında Hocalı Soykırımını Uluslararası Sempozyumu. *Tarih, Ders Almayanlar İçin Tekerrürden İbarettir*, Giresun. s. 65-77
- Yurga, Cemal. (2005). *Dünya Coğrafyasında Uluslararası Sanat Müziği Türleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık